

Ontregeld

TONEEL

Ding an sich

LOEK ZONNEVELD

Bij het betreden van de kleine zaal voor Ding an sich door Maatschappij Discordia valt meteen iets op: een wederkerend element in hun voorstellingen, het ruwe hout, vaak verwerkt in vloeren, schotten, zetstukken, coulissen, is hier afwezig - er staan alleen wat plankjes in plastic grofvezelzakken tegen de achterwand, sloophout. De speelvloer is niet bedekt met hout maar met stof, een soort canvas. Het klinkt wellicht vreemd, maar zonder dat hout is het net of de tijd uit deze ruimte is weggesloopt. ^[1]_[SEP]In een van de eerste zinnen van de avond wordt gevraagd of hier wellicht sprake is van een 'kamer' en het vallen van dat woord leidt meteen tot gespeelde verwarring op de vloer, een verwarring die begrijpelijk is, de speelruimte wordt door deze toneelspelers immers vrijwel nooit benoemd, die ruimte stelt zelden iets anders voor dan een arrangement, een mise-en-scène, een choreografie van acteurs, hout, meubels en vergankelijke tijd, de laatstgenoemde meestal gemarkeerd door al dan niet uitgestelde opkomsten en afgangen. ^[2]_[SEP]Na opvoeringen van Maatschappij Discordia kun je in principe twee, of eigenlijk drie kanten uit. Een, je verdwijnt meteen en overdenkt zwijgend wat je hebt gezien, of twee, je begint er onmiddellijk over te praten en ontfutselt elkaar observaties, weetjes en verrassingen, dan wel, drie, je combineert die twee mogelijkheden, zwijgt aanvankelijk en belandt soms dagen later in een gesprek over wat je hebt gezien en meegemaakt. In zo'n soort gesprek gaat het vrij snel over de gedeelde ervaring dat de toeschouwer van Discordia stopt met zoeken naar vertellende houvasten (die zijn er meestal niet of nauwelijks of pas vrij laat in de voorstelling), waarna de toeschouwer in een toestand belandt van het geconcentreerd observeren van elkaar zeer geconcentreerd observerende toneelspelers, misschien de kern van toneel. ^[3]_[SEP]Ding an sich is onderdeel van de reeks

(montage)voorstellingen die deze toneelspelers de laatste jaren maken, waarin zij ervaringen schroeven in een idee, of ideeën in een ervaring. Die idee is soms afgeleid van een schrijver (Beckett, Kafka, Fontane), een toneelgenre (monoloog, impromptu, vaudeville), een object (pop of marionet) of een 'literair probleem' (de modernen naast of versus Shakespeare). Een citaat in het altijd wonderschoon getypografeerde programmablad verwijst naar dat idee, als toeschouwer reis je vervolgens met de toneelspelers mee. Deze keer lijken ze werkelijk alle houvasten te hebben losgelaten, hun inspiratiebron ('souffleur' genoemd, het is overigens de filosoof Kant) was in beide voorstellingen die ik zag pregnant afwezig, en we kijken dus twee uur naar vijf toneelspelers die de uitgang zoeken in een geblindeerde ruimte, of gemimede ingangen met elkaar barricaderen, het is maar hoe u het wilt zien. Dat doen ze in deze voorstelling onder andere door oorzaak en gevolg door elkaar te klutsen. Matthias de Koning, een begenadigd grimas- en sur-place-specialist, doet bijvoorbeeld dansjes en loopjes waarvan het begin en het mogelijke einde elkaar ergens in het oneindige kruisen, maar nooit daar waar hij is, wat iedere keer leidt tot een hogeschoolsoort woordloze komedie, ook wel slapstick geheten. Jan Joris Lamers ontregelt zijn collega's middels een ruzieachtig soort vraagstellingen op een toonhoogte alsof hij de branding beveelt vandaag eb en vloed achterwege te laten. Er zijn momenten in Ding an sich die oases zijn in de rusteloosheid van het zoeken, stamelen en struikelen. Hier is dat een subliem sur-place-dansje op de evergreen Anything Goes, van en door Cole Porter. Of Miranda Prein die tot de, ook voor ons blijmoedige, vaststelling komt dat ze blij is dat wij er zijn. En ja, we komen inderdaad steeds terug. Dat zal aan die open manier van toneelspelen liggen, théâtre pur, waardoor je medeplichtig wordt aan een ontregeling die op den duur verslavend werkt. [SEP:SEP] Ding an sich, 26 t/m 28 oktober Theater Kikker Utrecht, in november in Brussel en Antwerpen, 14/15 december Grand Theatre Groningen. Discordia participeert ook in De Repertoirevereniging De Vere, die Thomas Bernhards Der Theatermacher toont in Kikker (27/28 nov) en Frascati Amsterdam (29/30 nov). www.discordia.nl